

Klik [hier](#) voor het originele artikel (p. 127)

VAN LEZEN GA JE BETER SCHRIJVEN



Een tip die schrijvers vaak aan mensen met schrijfbambities geven is: lezen, lezen, lezen. Kijk de kunst af van de grote meesters en ontdek vervolgens je eigen stijl. Nu staat het schrijven van grootse literatuur niet in de kerndoelen, maar dat betekent niet dat deze tip voor het schrijfonderwijs nutteloos is. Sterker, Graham geeft hetzelfde advies. Hij heeft jarenlang onderzoek gedaan naar de relaties tussen lezen en schrijven. Dit onderzoek uit 2018 is zo'n beetje de kroon op al dat werk. Hierin levert Graham het bewijs dat je ook door leesonderwijs de spelling en schrijfvaardigheid van leerlingen kunt verbeteren.

HET IDEE



Collega's van Graham hadden al laten zien dat lezers en schrijvers uit dezelfde kennisbronnen putten. In eerder onderzoek heeft Graham gekeken wat dat betekent voor de vraag hoe je lezen en schrijven het best kunt onderwijzen. Is het bijv. effectief om schrijf- en leesonderwijs te combineren? Ja, zo bleek uit zijn onderzoek. Bovendien heeft hij aangetoond dat schrijfinstructie niet alleen de schrijfvaardigheid, maar ook de leesvaardigheid en het tekstbegrip van leerlingen ten goede komt. Geldt het omgekeerde ook? Dat moet haast wel, denk je dan. Maar Graham wilde bewijzen zien: gaan leerlingen door leesinstructie inderdaad ook beter schrijven? Hij heeft alle experimentele studies naar dit thema kritisch onder de loep genomen. Uit een enorme stapel studies hield hij er 90 over (verschenen tussen 1984 en 2015). Het ging om studies onder leerlingen van PO en VO, maar met PO in de meerderheid. 2 vragen stonden centraal in deze metastudie:

- Verbetert expliciete leesinstructie de schrijfvaardigheid?
- Verbetert het stimuleren van lezen of het observeren van lezers die reageren op teksten de schrijfvaardigheid?

DE INZICHTEN

Expliciete leesinstructie Van de 90 onderzochte studies gingen er 54 over leesinstructie. Het ging daarbij om fonologisch bewustzijn (39%), letterklankkoppeling (28%), tekstbegrip (22%), woordenschat (2%), vloeiend lezen

(2%) en combinaties (7%). In vrijwel alle gevallen (94%) was er een positief effect op de schrijfvaardigheid. Aandacht tijdens de instructie voor fonologisch bewustzijn en letter-klankkoppeling zorgt ervoor dat leerlingen beter gaan spellen. Instructie in tekstbegrip zorgt voor betere schrijfproducten van leerlingen. Slechts 11 van de 54 studies hebben ook gekeken naar langetermijneffecten. Daarover is Graham voorzichtig positief: in 70% bleken de effecten duurzaam.

Zelf lezen en zien lezen Bij de 36 onderzochte studies die gebruikt zijn om de 2e onderzoeksvraag te beantwoorden, ging het om leerlingen die woorden of een tekst te lezen krijgen en de invloed daarvan op spelling (38%), stimuleren tot meer lezen (23%), het observeren van hoe anderen een tekst interpreteren (20%), het lezen en analyseren van teksten van bijv. medeleerlingen (13%) en het lezen van goed geschreven voorbeeldteksten (8%). Ook dit leidde vrijwel altijd (98%) tot een betere spelling of betere teksten. Wel blijven de langetermijneffecten onduidelijk, aangezien die nauwelijks gemeten zijn. Leesinstructie en veel lezen komen dus de spelling en schrijfvaardigheid ten goede. Dat betekent niet, benadrukt Graham, dat je geen aparte schrijfinstructie meer hoeft te geven. Directe instructie is altijd zinnig. Maar de bijdrage van lezen en leesonderwijs is natuurlijk te mooi om niet te benutten. Graham concludeert dan ook dat lezen en leesinstructie deel zouden moeten uitmaken van het schrijfonderwijs.



IN DE KLAS

Lezen en schrijven putten uit dezelfde bronnen. Hoe meer je dat in je lessen laat zien, hoe beter leerlingen in beide vaardigheden worden. Dat aandacht besteden aan letter-klank-koppeling leerlingen ook helpt bij spelling, vinden we allemaal nogal wieses. En de meeste leraren verbinden die twee vaardigheden ook met elkaar. Maar hetzelfde geldt voor tekstbegrip en stellen. Als je leerlingen stimuleert om na te denken over hoe een tekst in elkaar zit en waarom de schrijver nou net dat woord of die vergelijking heeft gekozen worden ze zich er ook meer van bewust dat schrijven een proces is waarin je voortdurend keuzes maakt en rekening houdt met je lezers. Koppel daarom schrijfoopdrachten aan leesopdrachten en vice versa. Om dezelfde reden werkt het heel goed om leerlingen elkaars teksten te laten becommentariëren. Het scheelt jou veel nakijkwerk, maar belangrijker: het leert je leerlingen om kritisch naar teksten en tekstopbouw te kijken. Uitleggen waarom een tekst goed is of waar het beter kan, is leerzaam voor lezer én schrijver. Bekijk ook je verwerkingsopdrachten bij leesboeken eens op deze manier. Met gerichte schrijfoopdrachten kun je de leeservaring verdiepen en tegelijk de schrijfvaardigheid vergroten.

TWEE VAARDIGHEDEN, DEZELFDE BRONNEN

Lezen en schrijven doen een beroep op dezelfde kennisbronnen. De leesonderzoekers Fitzgerald en Shanahan (2000) hebben die bronnen precies beschreven.

Zo heb je bij allebei nodig ...

- Kennis van de wereld: als lezer om een tekst te begrijpen en als schrijver om informatie over te kunnen dragen.
- Kennis over doelen en functies van geschreven taal. Ook dit komt tekstbegrip ten goede en helpt om zelf een boodschap op papier te zetten.
- Procedurele kennis, over hoe je informatie uit een tekst kunt halen door bijv. vragen te stellen, voorspellingen te doen en samen te vatten. Wat de lezer eruit kan halen, moet een schrijver erin stoppen.
- Kennis over woorden, spelling en grammatica.

- [Artikel](#) Liever schrijven
- [Artikel](#) Lezen om te schrijven, schrijven om te lezen
- [Website](#) SLO Achtergrond & tips over geïntegreerd lees- en schrijfonderwijs
- [Artikel](#) Basisvaardigheden en het onderwijs in lezen en schrijven
- [Brochure](#) Lezen en creatief schrijven combineren op de basisschool
- [H. 6](#) uit het boek 'De 7 pijlers van onderwijs in Begrijpend Lezen'

Meer lezen!